

Linde Gas Therapeutics

Linde

FARMADOMO

Informatiebrochure clusterhoofdpijn

Inhoud

Farmadomo, voor een zo normaal mogelijk leven	2
Clusterhoofdpijn, definitie, incidentie en oorzaken	4
Clusterhoofdpijn, symptomen en diagnose	6
Clusterhoofdpijn en andere aandoeningen, differentiaal diagnose	8
De behandeling van clusterhoofdpijn, de opties	11
De behandeling van clusterhoofdpijn, zuurstoftherapie	13
Contact met Farmadomo	16

Farmadomo, voor een zo normaal mogelijk leven

Farmadomo is als facilitair dienstverlener actief in de specialistische thuiszorg. Farmadomo is veelzijdig en biedt een breed pakket diensten en producten op het gebied van behandelingen thuis.

Met onafhankelijk, deskundig advies en een persoonlijke aanpak, worden veel mensen geholpen. Ook clusterhoofdpijn patiënten.

Het inhaleren van 100% zuurstof is voor 70 tot 82% van de patiënten een bewezen methode om de pijn bij acute aanvallen van clusterhoofdpijn te verminderen¹.

¹ Kudrow L: Response of cluster headache attacks to oxygen inhalation. Headache 1981; 21: 1-4

Farmadomo, Linde Homecare Benelux B.V. is al bijna 30 jaar actief in het faciliteren van medische behandelingen thuis. Zorgverzekeraars zijn de klanten, artsen de voorschrijvers en de verzekerden de gebruikers van de dienstverlening. Het brede pakket aan ziekenhuisverplaatste en ziekenhuisvervangende zorg is vooral gericht op het thuis realiseren van respiratoire therapieën, enterale voedings- en infusiotherapieën.

Dit gaat veel verder dan het leveren van apparatuur en benodigde materialen. Het geven van instructies aan gebruikers, voorschrijvers en verpleegkundigen, het onderhoud van de apparatuur en een 24-uurs bereikbaarheid voor patiënten zijn dagelijkse activiteiten en worden door deskundig personeel verzorgd.

Farmadomo is actief vanuit een aantal vestigingen en depots in Nederland.

Eén van de belangrijkste activiteiten van Farmadomo betreft zuurstoftherapie. Momenteel worden enkele duizenden patiënten in Nederland van medicinale zuurstof voorzien. Sinds 2006 heeft de medicinale zuurstof van Farmadomo ook een merknaam: Conoxia®. Conoxia® is meer dan alleen maar medicinale zuurstof, het is een geregistreerd geneesmiddel. Eén van de indicaties waarbij Conoxia® wordt voorgeschreven is de behandeling van clusterhoofdpijn. Farmadomo voorziet momenteel honderden clusterhoofdpijnpatiënten van Conoxia®.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Farmadomo, telefoon: 088-3276273, e-mail: zuurstof@farmadomo.nl.

Clusterhoofdpijn, definitie, incidentie en oorzaken

Clusterhoofdpijn is een relatief zeldzame en weinig begrepen aandoening. Toch veronderstelt men dat er alleen al in Europa zo'n 300.000 mensen aan lijden.

Wat is clusterhoofdpijn?

De pijnlijkste vorm van alle primaire hoofdpijnen is clusterhoofdpijn, een bijna ondragelijke hoofdpijn die bestaat uit steeds terugkerende hoofdpijnaanvallen die een paar minuten tot vele uren kunnen duren. De naam komt uit de concentratie van aanvallen in periodieke 'clusters'. Het staat ook bekend als 'Hortons hoofdpijn' genoemd naar Bayard T. Horton (1895-1980), die de aandoening voor het eerst beschreef.

Clusterhoofdpijn komt bij ongeveer één op de duizend volwassenen voor. Het begint gewoonlijk in de leeftijd van 20 tot 40 jaar, maar soms ook later en is meestal voorbij vóór het 65ste levensjaar. De aandoening komt meer voor bij mannen dan bij vrouwen. Vrouwen hebben last van misselijkheid en braken tijdens aanvallen, dit zijn voor mannen vrij onbekende symptomen. Bij vrouwen is de duur van een aanval korter.

Ondanks de intensiteit van de acute aanvallen, heeft clusterhoofdpijn geen invloed op de levensverwachting. Bovendien is bekend dat het niet tot een verhoogd risico leidt op een hersenbloeding of hersentumor.

Wat veroorzaakt clusterhoofdpijn?

De onderliggende oorzaken van clusterhoofdpijn zijn slechts gedeeltelijk bekend. Sommige genetische factoren zouden een rol spelen. Ook roken in het verleden of een hoofdverwonding worden in verband gebracht.

De pathofysiologie van clusterhoofdpijn is onduidelijk, maar heeft waarschijnlijk betrekking op activatie van de hypothalamus en het trigeminovasculair systeem. Er wordt verondersteld dat er een verstoring is in de interactie tussen de hypothalamus, de autonome zenuwen, de nervus trigeminus en in de perifere bloedvaatjes in het aangedane oog/slaap/retro-orbitale gebied. Men heeft geconstateerd dat tijdens een clusteraanval aan die kant van het hoofd enige activiteit is in de hypothalamus¹. Omdat de

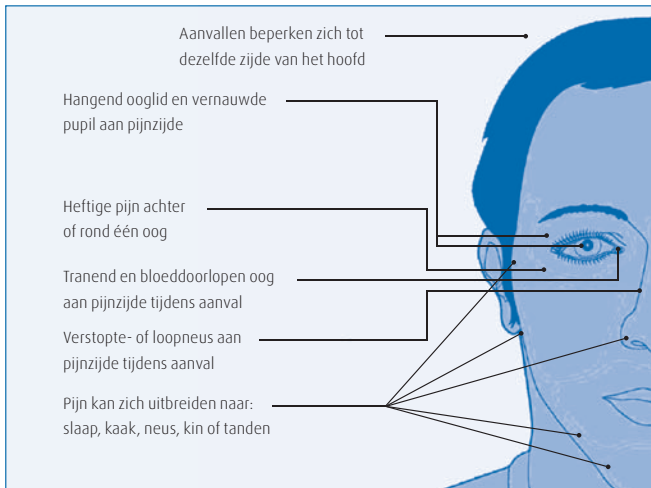
hypothalamus samen met verschillende hormonen onder meer het ritme van slaap- en waakfuncties in het lichaam regelt, zou deze verstoring de regelmaat in de aanvallen kunnen verklaren.

¹ May A, Bahra A, Buchel C, Frackowiak RS, Goadsby PJ: Hypothalamic activation in cluster headache attacks. Lancet 1998 July 25, 352 (9124): 275-8.5.

Clusterhoofdpijn, symptomen en diagnose

Ondanks de ondragelijke pijn die een aanval veroorzaakt, wordt clusterhoofdpijn vaak niet gediagnosticeerd.

Onderzoek heeft aangetoond dat gemiddeld 6,6 jaar na de eerste klachten de diagnose clusterhoofdpijn wordt gesteld¹.

Symptomen

Een aanval van clusterhoofdpijn is eenzijdig en komt terug aan dezelfde kant in opeenvolgende aanvallen.

De aanvallen beginnen met een plotseling opkomende heftige pijn, achter of rond één oog. Het oog wordt vaak rood en vochtig, met een vernauwde pupil en een hangend ooglid. De neus kan verstopt raken of juist beginnen te lopen. De pijn kan naar de kaak, de slaap en de tanden trekken. De pijn is zo intens en doordringend dat de patiënt gewoonlijk geagiteerd raakt en het moeilijk vindt om stil te zijn. Sommigen vinden verlichting door ijs tegen de slaap te houden,

naar buiten te gaan en op en neer te springen, of bij een open raam te staan om koude lucht in te ademen.

Vaststellen van de diagnose

Een diagnose wordt gebaseerd op de beschrijving van de symptomen van de patiënt. Omdat clusterhoofdpijn zeldzaam is, hebben weinig artsen ervaring en wordt het maar zelden als diagnose gesteld.

Het kan bijzonder moeilijk zijn om patiënten te diagnosticeren die in een vroeg stadium hulp zoeken, omdat het moeilijk is de symptomen te beschrijven. In deze gevallen kan geprobeerd worden om de aanval met nitroglycerine of histamine te onderdrukken. Het kan ook nuttig zijn de patiënt te vragen een hoofdpijndagboek bij te houden, waarin precies beschreven moet worden wanneer, hoe lang en hoe erg de aanval was.

Laboratoriumonderzoeken en scans worden gewoonlijk uitgevoerd voor algemeen onderzoek. Er is zelden aanleiding voor het maken van een CT scan van de schedel of een MRI scan van de hersenen of bloedvaten.

Als behandeling voor clusterhoofdpijn wordt voorgeschreven, is het belangrijk dat bij de patiënt een duidelijke diagnose is vastgesteld.

¹ Klapper JA, Klapper A, Voss T: The misdiagnosis of cluster headache: a nonclinic, population-based, internet survey. *Headache*. 2000 Oct; 40(9):730-5

Clusterhoofdpijn en andere aandoeningen, differentiële diagnose

De gelijkenissen tussen verschillende vormen van hoofdpijn kunnen leiden tot onjuiste diagnoses en niet werkende behandelingen.

Clusterhoofdpijn versus andere aandoeningen

De symptomen van clusterhoofdpijn kunnen worden aangezien voor vaker voorkomende vormen van hoofdpijn zoals migraine en spanningshoofdpijn. Om een juiste diagnose te kunnen stellen is het belangrijk om het hele ziektebeeld te bekijken. De lijst op pagina 9 geeft de verschillen weer tussen clusterhoofdpijn en de meer algemene vormen van hoofdpijn.

Andere aandoeningen met symptomen die op clusterhoofdpijn lijken zijn glaucoom en zeldzamere syndromen zoals trigeminus neuralgie en hemicranie.

Periodieke versus chronische clusterhoofdpijn

Clusterhoofdpijn kan periodiek of chronisch zijn. Een meerderheid van patiënten, ruim 90%, lijdt aan de periodieke vorm.

Periodieke clusterhoofdpijn

Als patiënten periodes van enkele weken of maanden met dagelijkse aanvallen van clusterhoofdpijn afwisselen met periodes zonder een enkele aanval, is er sprake van periodieke clusterhoofdpijn.

De gemiddelde duur van een periode van aanvallen is 6 weken, één tot twee keer per jaar. Sommige patiënten hebben meer periodes van aanvallen per jaar, anderen juist minder.

			
	Migraine	Clusterhoofdpijn	Spanningshoofdpijn
Prevalentie	10-15%	<0.1% waarvan 10% chronisch	Meer dan 70% Chronisch 1-3%
Geslacht	Vrouwen (60-70%)	Mannen (80-90%)	Vrouwen (75%)
Gemiddelde leeftijd waarop eerste symptomen zich voordoen	10-20 jaar	20-40 jaar	15-50 jaar
Aura, kortstondig gezichtsverlies			15-20% van de gevallen
Locatie hoofdpijn	Vaak eenzijdig, meestal bovenste helft van het hoofd	Altijd eenzijdig, oog, voorhoofd, slaap, kaak	Meestal het hele hoofd ('band om het hoofd')
Aard	Heftig, pulserend, scheuten, verergerd door fysieke inspanning	Erg heftig, continu, steken of scheuten	Continu, dof, aanhoudend, drukkend
Bijkomende symptomen	Gevoelig voor licht en geluid, misselijkheid en braken	Rode en tranende ogen, loopneus	Spierspanning in hoofd en/of nek, knarsetanden
Duur aanval	4 tot 72 uur	15 minuten tot 3 uur	Aanhoudend, afwisselend geen aanvallen
Frequentie van aanvallen	Varieert, vaak 1-3 keer per maand	Dagelijks gedurende weken of maanden ('clusters')	Aanhoudend, afwisselend geen aanvallen
Tijdstip	Meestal vroeg in de ochtend	Eén- of tweemaal per etmaal, vaak 's nachts	De hele dag, patiënt wordt er niet wakker van
Duur aanvalvrije periode	Varieert, bijvoorbeeld gedurende zwangerschap	Maanden of jaren	Geen of afhankelijk van externe factoren
Potentiële aanleiding voor aanval	Stress, kaas, wijn, chocolade, menstruatie	Bier, alcoholische dranken	Psychologische stress, depressie
Beschreven symptomen kunnen van patiënt tot patiënt verschillen			

Chronische clusterhoofdpijn

Bij ongeveer 10% van de patiënten is clusterhoofdpijn chronisch, met dagelijkse aanvallen gedurende het gehele jaar, hoewel er rustperiodes van een paar weken kunnen voorkomen. Sommige patiënten hebben de chronische vorm vanaf het eerste begin van de aandoening, terwijl bij anderen na verscheidene jaren de periodieke vorm overgaat in chronische clusterhoofdpijn.

Beide vormen van clusterhoofdpijn hebben een regelmatig dagelijks patroon, met aanvallen die hoofdzakelijk 's nachts voorkomen.

De behandeling van clusterhoofdpijn, de opties

Patiënten die lijden aan acute clusterhoofdpijn zouden onmiddellijk behandeld moeten worden. Preventieve behandelingen zijn ook beschikbaar, ook een operatie kan in extreme situaties worden overwogen.

Acute behandeling

De preferente behandeling bij een acute aanval van clusterhoofdpijn is zuurstof of sumatriptan, of een combinatie van beiden¹. Het doel is om de pijn bij een acute aanval te bestrijden of te verlichten. Gewone pijnstillers en morfinepreparaten zijn zelden effectief.

Zuurstof

Bij een meerderheid (70-82%) van de patiënten² is het inhaleren van 100% medische zuurstof is een bewezen methode om snel pijnverlichting te bewerkstelligen bij een ernstige aanval van clusterhoofdpijn. Op pagina 14, 15 en 16 staat meer gedetailleerde informatie over zuurstofbehandeling.

Sumatriptan

Sumatriptan, een pijnstiller voor migraineaanvallen, wordt algemeen voorgeschreven. Subcutaan geïnjecteerd is het in de meeste gevallen effectief. Het medicijn heeft echter wel nadelen en beperkingen. Sumatriptan kan slechts tweemaal in 24 uur worden ingespoten, waardoor het minder bruikbaar is bij patiënten die meerdere aanvallen per dag hebben. Verder heeft sumatriptan ernstige bijwerkingen bij patiënten met hart- of longproblemen.

Andere acute behandelingen

Zolmitriptan, voorgeschreven in hogere doseringen dan bij migraineklachten, is een oraal toe te dienen triptan, en een alternatief als sumatriptan injecties niet worden verdragen.

Voor intranasale toepassingen zijn dihydroergotamine, lidocaine en capsaicin beschikbaar.

Preventie, veranderingen van levensstijl

Bij clusterhoofdpijn kunnen stoffen die de bloedvaten verwijden, bijvoorbeeld histamine en alcohol, een aanval veroorzaken.

Omdat aanvallen neigen op te treden nadat de patiënt 's avonds is gaan slapen, kan een dutje op een ander deel van de dag dan gebruikelijk soms aanleiding geven tot een nieuwe aanval. Daarom is het belangrijk dat patiënten deze aanleidingen herkennen en ze waar mogelijk vermijden.

Preventieve behandeling

In sommige gevallen kunnen de periodieke aanvallen door medicatie worden voorkomen. Verapamil is het preferente medicijn voor een preventieve behandeling. Lithium is een effectief alternatief. Een preventieve behandeling moet slechts tijdens een clusterperiode worden toegepast. Als de aanvallen ondanks preventieve maatregelen beginnen, kan acute behandeling nodig zijn.

Chirurgie

In extreme, uitbehandelde en resistente gevallen, kan chirurgisch ingrijpen worden overwogen. Het onderbreken van de nervus trigeminus kan positieve resultaten geven, maar de potentieel ernstige bijwerkingen maken dit tot een laatste redmiddel.

De preferente behandeling

Medicinale zuurstof geeft bij 70 tot 82% van de patiënten verlichting bij heftige aanvallen van clusterhoofdpijn, zonder potentiële bijwerkingen die bij andere therapieën wel ontstaan. Daarom zou het ter beschikking hebben van zuurstof voor elke patiënt, waarbij de diagnose clusterhoofdpijn is gesteld, een goede oplossing zijn.

¹ Beck E, Siebel WJ, Trejo R: Management of Cluster Headache. American Family Physician 2005; 71:4, 717-24

² Kudrow L: Response of cluster headache attacks to oxygen inhalation. Headache 1981; 21:1-4.

De behandeling van clusterhoofdpijn, zuurstoftherapie

Het inhaleren van 100% medicinale zuurstof is een bewezen methode voor snelle pijnvermindering bij acute clusterhoofdpijn.

Zuurstoftherapie van Farmadomo

Van advies tot aan persoonlijke instructie aan de patiënt en installatie en onderhoud van de apparatuur, Farmadomo verstrekt alle steun die patiënten en voorschrijvers nodig hebben voor een succesvolle zuurstoftherapie.

Conoxia®, 100% medicinale zuurstof van Farmadomo

Medicinale zuurstof bestaat uit 100% O₂. De inhalatie verhoogt de zuurstofverzadiging in het bloed en leidt tot betere zuurstofvoorziening naar alle lichaamsweefsels.

Gebruik en dosering

Het toedienen van 7 tot 10 liter zuurstof per minuut via een masker zonder terugslagsysteem, is meestal voldoende om de klachten te verminderen. Sommige patiënten hebben een grotere flow nodig, tot maximaal 15 liter per minuut.

De meeste patiënten ervaren binnen 5-15 minuten verlichting. De zuurstoftoediening moet worden gestopt als er na 15 minuten geen effect is. De behandeling kan telkens als er een aanval komt worden herhaald.

Medische veiligheid

Medicinale zuurstof is een veilige en effectieve behandeling voor clusterhoofdpijn. Het veroorzaakt geen bijverschijnselen als het volgens voorschrift wordt gebruikt. Medicinale zuurstof kan veilig worden gebruikt tijdens de zwangerschap of tijdens borstvoeding. Voordat echter het gebruik van medicinale zuurstof wordt voorgeschreven, moet de patiënt worden onderzocht op chronisch obstructieve longziekten (COPD). De aanwezigheid van COPD zou kunnen leiden tot onderdrukking van de ademhaling veroorzaakt door een verleden van chronische kooldioxide retentie¹. Het gebruik van meer dan de voorgeschreven hoeveelheid

medicinale zuurstof kan de ademhalingsfunctie beïnvloeden en in uitzonderlijke gevallen leiden tot koolmonoxide vergiftiging en verlies van bewustzijn. Langdurig gebruik van medicinale zuurstof kan pijn, een droge hoest en ademnood veroorzaken.

Technische veiligheid

De laatste jaren hebben technische ontwikkelingen veel van de veiligheidskwesties opgelost rondom thuisbehandeling met zuurstof. Hoewel zuurstof op zichzelf geen brandbaar is, houdt het wel een bestaande brand in stand en kan een brand aanwakkeren. Daarom krijgt de patiënt uitvoerige instructie en begeleiding in het veilig gebruik van zuurstof thuis.

Voorschrift, service en apparatuur

In Nederland is medicinale zuurstof alleen verkrijgbaar op voorschrift van een medisch specialist. Neem contact op met Farmadomo voor meer informatie. Farmadomo kan u ook adviseren bij de juiste keuze van een zuurstofpakket. Farmadomo levert alle apparatuur thuis en geeft de patiënt instructie over het gebruik. De klantenservice onderhoudt contact met de patiënt en zorgt voor naleveringen.

Farmadomo heeft een breed assortiment zuurstofcilinders. Afhankelijk van de individuele patiënt wordt meestal een combinatie van 2 en 10 liter cilinders geleverd. De 10 liter cilinders zijn geschikt voor thuisgebruik. De 2 liter cilinders zijn makkelijk draagbaar en worden meegeleverd voor gebruik buitenshuis. Beide soorten cilinders zijn gevuld met 200 bar. Bij gebruik van 7 liter zuurstof per minuut verstrekt een 2 liter cilinder voldoende zuurstof om 3-4 aanvallen van clusterhoofdpijn te bestrijden. De maskers zonder terugslagmechanisme maken een diepe ademhaling mogelijk zonder zuurstof te verspillen.

Voor een zo normaal mogelijk leven

Conoxia[®], de medicinale zuurstof van Farmadomo, is uitermate geschikt als een veilige, effectieve behandeling van clusterhoofdpijn. Veel mensen die lijden aan clusterhoofdpijn zijn niet gediagnosticeerd en weten niet dat verlichting mogelijk is.

Farmadomo streeft ernaar samen met voorschrijvers, zorgverzekeraars en patiënten ervoor te zorgen dat clusterhoofdpijn op tijd wordt gediagnosticeerd en patiënten de zorg krijgen die zij nodig hebben.

Voor een zo normaal mogelijk leven.

Contact met Farmadomo

Informatie

Voor informatie over apparatuur, storingen en bestellingen kunt u contact opnemen met de afdeling klantenservice van Farmadomo:

telefoon 088 – 3276355

e-mail zuurstof@farmadomo.nl

Noodgevallen

Voor noodgevallen en storingen na 17.00 uur, in de weekenden en tijdens feestdagen neemt u contact op via:

telefoon 088 – 3276276

Adresgegevens

Farmadomo

Linde Homecare Benelux B.V.

Industriestraat 20, 5391 BR Nuland

telefoon 088 - 3276276

fax 088 - 3276277

www.farmadomo.com

Farmadomo

Linde Homecare Benelux B.V.
Industriestraat 20, 5391 BR Nuland
Zaalbergweg 15, 2314 XS Leiden
tel 088-3276276, fax 088-3276277
www.farmadomo.com

Linde Gas Therapeutics

The Linde logo features the word "Linde" in a white, elegant, cursive script font, centered within a dark blue rectangular background. Above the logo, there is a thin, light blue wavy line that spans the width of the dark blue area.

FARMADOMO